

مساجد پایگاه مشاوره

محمد جواد محمد یاران

ما اعتقاد داریم که قرآن کریم معجزه است و نباید در ردیف خود همنا داشته باشد و به اعتقاد ما تمامی نیازهای بشر را پاسخ داده و باید به درستی تبیین شود که این وظیفه را چهارده معصوم (علیهم السلام) در بیش از دویست و پنجاه سال بر عهده گرفته اند، به طوری که در تمامی شاخه های علوم مورد نیاز حیاتی بشر، روایات منطبق با عقل و فطرت وجود دارد و نیازهای بشر امروزی را پاسخ می دهد. با توجه به گستردگی شاخه های علوم و نیاز مردم و توان اندک انسان، به طور طبیعی یک نفر در عصر حاضر نمی تواند تمام علوم را بداند. افراد زیادی از بین روحانیون، هرکدام در یک شاخه از علوم اسلامی کار کرده و تخصص لازم را پیدا کرده اند. لازم است ابتدا انسان نیازهای ضروری مردم را شناسایی کند و بعد به سراغ متخصصین علوم برود و به بخشی از این نیازها پاسخ دهد. این مهم باید در مسجد و توسط روحانی محل انجام پذیرد؛ زیرا مردم روحانی محل خود را نماینده اسلام و کسی که پا جا پای چهارده معصوم (علیهم السلام) گذاشته است، می شناسند و از او انتظار دارند که به تمامی سؤالات شرعی و نیازهای اساسی آنان در حد توان پاسخ دهد و یا برای رفع مشکلات آنان تلاش کند. با توجه به این مسئله، در تیپ هوابرد ۳۳ المهدی (عج) برای همکاران و خانواده ها طرحی پیاده شد که به نتایج خوبی انجامید؛ ابتدا نیازهای ضروری کارکنان، خانواده ها و فرزندان شناسایی شد که این کار با نظرسنجی انجام پذیرفت. این نظرسنجی هم شفاهی و هم مکتوب انجام گرفت؛ یعنی دعوت میهمان متخصص به اطلاع عموم رسید و علت این نوع دعوت نیز بیان شد و از آنان خواسته شد نظر خود را بیان کنند. ضمناً بر این نکته نیز تأکید شد که از این استاد متخصص خواسته شده که پس از سخنرانی جلسه پرسش و پاسخ برگزار کند و تا ۲۴ ساعت در محل حضور داشته باشد و مشاوره خصوصی ارائه کند تا اینکه نیازمندیهایی که در محل وجود داشت، شناسایی شد و تأکید شد که در این موارد استاد متخصص دعوت گردد :

الف) طب اسلامی و سنتی: یکی از مشکلاتی که جامعه ما به شدت گرفتار آن است، مصرف بی رویه و نابسامان داروهای شیمیایی است که اغلب افراد بدون نسخه پزشک این داروها را مصرف می کنند، بدون اینکه بدانند آیا این دارو واقعاً برای این بیماری است یا خیر! و به صرف توصیه دیگران دارو مصرف می کنند، بدون آنکه حتی گاه به تاریخ مصرف دارو و عوارضی که این نوع داروها برای بدن انسان دارند، توجه کنند. این خوددرمانیها و دیگر درمانیها از موارد رایج در جامعه ماست. ضمن اینکه بسیاری از بیماریها به خاطر پرخوری و بدخوراکی و پیشگیری نکردن به وجود می آید. دعوت از متخصص طب اسلامی و سنتی و هشدار دادن و ارائه راهکار صحیح یکی از راههای خوبی است که می تواند خانواده ها را متوجه خطری که سلامت آنان را هدف قرار داده است، بنماید. ضمن اینکه روایات فراوانی درباره بهداشت و درمان بیان شده که دنیای علم و پزشکی امروز را به اعجاب واداشته است. بیان این احادیث برای خانواده ها و حتی دکترا کمال اسلام را نشان خواهد داد و در ضمن ارزش پیشگیری را که مورد تأکید ویژه اسلام است، به روشنی نشان می دهد.

ب) مشاوره درباره ازدواج و طلاق: متأسفانه آمار طلاق در جامعه ما رشد صعودی و تا حدودی افسار گسیخته‌ای دارد که بیش‌تر این طلاقها توافقی است؛ یعنی پسر از حق طلاق و دختر نیز از مهریه غالباً سنگین خود می‌گذرد و طلاق صورت می‌گیرد. در یک بررسی اجمالی در این طلاقها بیش‌تر آنان از درک نشدن از سوی طرف مقابل شکایت دارند و جالب اینکه به محض پیدا شدن یک مشکل در زندگی مشترک - که امری طبیعی است - با هم قهر کرده، هر یک راه خانه پدر خود را در پیش می‌گیرند. راهنماییهای غلط و دخالت‌های نا بجا نیز چاشنی کار شده، دو طرف راهی دادگاه و اقدام به گرفتن وکیل و مراحل دیگر می‌کنند و از اصلی‌ترین نیاز خود که همانا مشاوره است، غافلند، در حالی که اگر این زن و شوهر بی‌تجربه چند جلسه و گاهی تنها یک جلسه با مشاور و روانشناس دیدار کنند، قطعاً کار آنان به طلاق نمی‌رسد؛ اما از این مهم نیز غفلت شده است که تأکید شد مشاوره دعوت شود تا ضمن سخنرانی و پرسش و پاسخ، مشاوره خصوصی ارائه کند و حتی شماره تلفن خود را در اختیار مخاطبین قرار دهد تا خانواده‌ها از طریق تلفن نیز مشاوره بگیرند.

ج) مسائل حقوقی: یکی از علتهای پرونده‌های زیاد در دادگاه‌های کشور، فقر اطلاعاتی مردم از مسائل حقوقی است؛ چرا که نمی‌دانند بسیاری از رفتارها و گفتارها از چه بار حقوقی‌ای برخوردار است و حتی برخی اعمال عنوان مجرمانه دارد که مردم ناآگاهانه آن را انجام می‌دهند. مثلاً مردم نمی‌دانند که اتهام بار حقوقی دارد و بر اتهام زننده در اسلام حد لازم است. این مسئله به خصوص در نسل جوان بیش‌تر نمود دارد. دعوت از حقوقدان و استفاده ایشان از آیات و روایات و همچنین بیان حقوق عمومی و جزایی فایده‌های زیادی دارد و در بین روحانیون، قضات خوش‌بیان و خوش‌نام و مسلط به مبانی فقه و حقوق که با پرونده‌های مجرمین سر و کار دارند و تمام مراحل بازجویی و سیر پرونده را خود انجام داده‌اند و به ریشه‌های انحراف پی برده و تجربه‌های ارزشمندی اندوخته‌اند، دعوت شده، سخنرانی آنان همراه با استناد به این نوع پرونده‌ها تأثیر به‌سزایی در آگاهی بخشی به خانواده‌ها و پیشگیری از رشد مجرمین جدید در درون خانواده‌ها دارد؛ چون مجرمین فعلی از درون همین خانواده‌های ما شکل گرفته و رشد کرده‌اند که غالباً غفلت، تربیت بد، سهل‌انگاری و ... باعث این مشکل شده است و اگر قاضی دادگاه خانواده باشد، می‌تواند به علل و انگیزه‌های طلاق با توجه به پرونده‌های موجود در اختیار وی اشاره‌های خوبی کرده، پیشگیری لازم را به عمل آورد.

د) فضای سایبری: فضای سایبری و دنیای گسترده اینترنت هم فرصت با ارزشی برای ترویج معارف اسلام است و هم تهدید بنیان‌کنی برای اعتقادات افراد کم‌اطلاع از معارف ناب دین، به‌ویژه نسل جوان که به‌طور طبیعی روحیه کنجکاوی دارند و به‌خاطر رفاه‌طلبی برخی خانواده‌ها و سهل‌انگاری در انتقال معارف دین، از دین اسلام اطلاع اندکی دارند. آنان وارد سایتهای گمراه‌کننده شده، اندک اعتقادات خود را نیز از دست می‌دهند و با ذهنی پر از شبهه وارد جامعه شده، این شبهه‌ها را بین همسالان خود می‌پراکنند و این به تجربه ثابت شده است. با اینکه تعداد سایتهای خوب مثل سایتهای مراجع معظم تقلید، دانشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی، دانشمندان و ... با سایتهای گمراه‌آمیز از نظر تعداد غیر قابل مقایسه هستند؛ اما بیش‌تر مراجعه‌کنندگان به اینترنت در ایران، به سایتهای مفید مراجعه نمی‌کنند؛ چون عمده استفاده‌کنندگان، نسل جوان هستند که آنان نیز یا به چت کردن با جنس مخالف مشغول هستند و یا به سایتهای ضد اخلاقی و ضد دینی مراجعه می‌کنند. با

توجه به این نکته که تمام مبلغین بر اینترنت و سایتها تسلط کامل ندارند؛ اما در بین روحانیون کشور کسانی هستند که در این رابطه کار کرده، اطلاعات بسیار با ارزشی در اختیار دارند که برای نسل فعلی قابل استفاده است، هر چند اکثریت والدین از رایانه و دنیای اینترنت اطلاع کمی دارند و برخلاف آنان، فرزندان، حتی خردسالان اطلاع و مهارت کافی برای استفاده از این وسیله کاربردی را دارند؛ ولی خطوط قرمز و تفاوت سایتهای خوب و بد را نمی‌دانند. این مسئله برای محل تبلیغ نگارنده ملموس شد. استاد مورد نظر ضمن بیان تاریخچه اینترنت، به فرصت و تهدید بودن آن پرداخت و تعدادی از سایتهای قابل دسترسی خطرناک مثل سایتهای وهابی، سایتهای مستهجن، عرفانهای کاذب و ... را معرفی کرد و در مقابل، سایتهای قابل استفاده مفید و با ارزش مثل سایتهای علمی، خبری و دانشگاهی را نیز نام برد؛ اما والدین غالباً ساده اندیش به این مسئله دل خوش کرده‌اند که فرزند نوجوان یا جوان آنان در خانه حضور دارد و داخل اتاق در حال کار با رایانه است؛ اما نمی‌داند که در حال وب‌گردی است که به قول اساتید اهل فن: امروزه وب‌گردی جایگزین ولگردی شده است. و در پی این موضوعات، چند موضوع دیگر نیز مورد توجه و دعوت اساتید مربوطه آن در دستور کار قرار گرفت. از جمله:

مشاوره و اعتیاد مواد مخدر: نسل نوجوان به طور طبیعی خانواده گریز و دوست محور است و به خاطر دلسوزی و نگرانی پدر و مادر و در عین حال آگاهی نداشتن برخی از آنان از چگونگی رفتار با نوجوانان و جوانان، بین آنها یک فاصله غیر طبیعی ایجاد شده است که در این گونه خانواده‌ها گاهی صحبت بین آنان به مشاجره و گاهی تنبیه بدنی فرزند می‌انجامد. از طرف دیگر، وقتی در افراد تنشهای عصبی ایجاد شود، قطعاً دنبال مسکنی خواهند بود که به طور مصنوعی آنان را آرام کند. مشروبات الکلی، قرصهای روان گردان، مواد مخدر و مسکنهای کاذب متأسفانه به راحتی در دسترس آنان قرار می‌گیرد و بین جوانان دست به دست می‌شود و این گونه نوجوانان و جوانان غالباً مضرات این گونه مواد را نمی‌دانند و چون از انرژی جوانی برخوردار هستند و تأثیر این مواد تدریجی بوده و حتی به طور کاذبی انرژی آنان را افزایش می‌دهد و آنان خود را قوی‌تر می‌پندارند. بنابراین، هنگامی که به آنان هشدار داده می‌شود که عوارض این داروها چنین و چنان است، انکار کرده، گوینده را مسخره می‌کنند و هنگامی که لطمه‌های جبران ناپذیری بر جسم و روان آنان وارد شد، آنگاه به خود می‌آیند؛ ولی دیگر دیر شده و این آسیبها به راحتی قابل جبران نیست. روحانی محل اولاً باید با این نوجوان و جوانان رابطه دوستی برقرار کند، سپس با دعوت از یک کارشناس مواد مخدر و حتی آوردن نمونه‌هایی از این مواد و گوشزد کردن خطرات هر یک و معرفی اسمهای گمراه کننده هر کدام در جمع آنان و حتی والدین، خطرات مصرف آنها را بیان کنند.

۲. مشاوره با پزشک زنان: بخش بزرگی از نمازگزاران را بانوان متدینه و با آبرو تشکیل می‌دهند و اغلب آنها از مشکلات جسمی رنج می‌برند و به خاطر حیای ذاتی و نجابت - که در زنان مذهبی مضاعف است - صبر پیشه نموده، با مشکل خود کنار می‌آیند. آوردن پزشک متخصص زنان و زایمان به مسجد و بیان مسائل مورد نیاز آنان در جمع بانوان و راه‌های پیشگیری از بیماریهای زنان می‌تواند به این قشر مظلوم جامعه کمک زیادی کند و تجربه نشان داده است که این افراد از چنین برنامه‌هایی استقبال زیادی می‌کنند موضوعاتی مثل مشاوره

تحصیلی، پزشک عمومی، بهداشت و ... دیگر موضوعات قابل توجهی هستند که جا دارد در مسجد نسبت به آنها آگاهی‌دهی مناسبی صورت گیرد.

البته باید تدبیر و تخصص مشاوران قبلاً توسط مدیران مساجد احراز شود.

اما بخشی از برکات طرح :

۱۰. برخی از مردم از مسجد ذهنیتی در حد مراسم ختم، نماز جماعت کم رونق با حضور چند پیر زن و پیر مرد و... دارند و تصور مردم از روحانی محل نیز این است که اقامه جماعتی کرده و احیاناً در مناسبتی یک سخنرانی داشته باشد تا عده ای گوش داده و عده ای با هم حرف زده و گوش ندهند. در حالی که مسجد قلب تپنده اجتماع اسلامی و مرکز اصلی حل و فصل مشکلات جامعه بوده و هست و خواهد بود. انشاءالله! و امام جماعت نقش یک پدر دلسوز و مهربان و رهبر جامعه را بر عهده دارد و مثل یک دیده بان آگاه معضلات اجتماع و محل تبلیغ خود را شناسایی کرده، برای حل معضلات اقدام می نماید و اگر در توان خودش نبود، افراد توانمند در رشته مورد نیاز را شناسایی و دعوت کند تا به مؤمنین و مؤمنات اطلاعات کافی و به موقع برساند و جلوی خطر را بگیرد.

۲۰. یکی از برکات طرح «مشاوره محوری» است؛ زیرا تجربه نشان داده است بخش زیادی از مخاطبین سخنرانی، به شکلهای مختلف از سخنرانی بهره کافی و لازم را نمی برند. مثلاً برخی با هم صحبت می کنند، برخی در جلسه تنها حضور فیزیکی دارند، برخی موضوع یا بخشی از موضوع را شنیده اند و برخی دیگر موضوع برایشان جذابیت لازم را ندارد؛ اما اگر متخصص یکی از علوم مورد نیاز جامعه ساعتها در مکان تعیین شده حاضر شده و افراد برای مشاوره به حضور وی بروند؛ چون این فرد تنها مخاطب بوده و نیاز خود را بیان کرده و پاسخ نیاز خود را دریافت می کند، با دقت تمام گوش فرا می دهد. این مسئله در مکان تبلیغ نگارنده ملموس بوده و افراد زیادی برای مشاوره در موضوعات مختلف مراجعه کرده اند و پاسخ سؤال خود را دریافت نموده اند و جالب اینکه هم سخنران متخصص و هم مخاطبین از این مشاوره خصوصی ابراز رضایت کامل کرده، از مسئولین اجرای طرح تشکر می نمایند.

۳۰. مسئولین مسجد از استادان بخواهند یک شماره تلفن از خود در جمع عمومی اعلام کنند تا اگر مخاطبین مشکلی داشتند، با آنان ارتباط برقرار کرده، مشکل خود را در میان بگذارند. این مسئله کاملاً ملموس بود و پس از سالها هنوز افراد محل تبلیغ نگارنده با این اساتید در ارتباط هستند و مشکلات خود را بیان کرده، راه حل دریافت می کنند.

۴۰. بهتر است جلسات به صورت تفکیک شده برگزار شود؛ یعنی برای بانوان جدا جلسه سخنرانی و پرسش و پاسخ برگزار شود و برای آقایان، جوانان پسر و دختر جدا تا کاربردی تر بحث و گفتگو انجام شود؛ زیرا هم خود سخنران ممکن است وارد جزئیات شود و هم شنوندگان تخصصی طبق نیاز جنسیتی و سنی خود سؤال می پرسند.

۵۰. بهتر است قبل از آمدن استاد و برگزاری مراسم، اطلاع رسانی کافی صورت گیرد و مکان و زمان سخنرانی و مشاوره خصوصی به اطلاع نمازگزاران برسد و دو نفر آقا و خانم تعیین و به مردم معرفی گردند که کار ثبت نام از نمازگزاران برای مشاوره را بر عهده بگیرند تا از هرج و مرج جلوگیری شده، هم استاد و هم مراجعه کنندگان به

زحمت نیفتند.

۶. عین مردم برگه‌های نظرسنجی توزیع شود و از آنان این نوع سؤالات پرسیده شود: الف) درباره استاد و بیان و توانمندی علمی ایشان چه نظری دارید؟ ب) آیا دعوت از این استاد توانست مشکلی از مشکلات احتمالی شما را برطرف کند؟ و آیا باز هم از این استاد دعوت به عمل آوریم؟ ج) چه موضوعاتی را معضل جامعه و خود می‌دانید که لازم است برای آن موضوع استاد متخصص دعوت کنیم؟

۷. بهتر است جواب و سؤالات پخش شده جمع آوری شود و در اختیار استاد قرار گیرد تا پس از پایان پاسخ به سؤالات، این سؤالات به استاد ارائه شود و یا توسط روحانی محل و افراد خبره ساکن در محل بررسی گردد و از میان سؤالات، موضوعات مورد نیاز استخراج و بعداً به این موضوعات پرداخته شود.

۸. یکی از مهم‌ترین فایده‌های طرح، پیوند بین اصلی‌ترین نیازهای جامعه با دین و مسجد است؛ یعنی مردم احساس کنند اگر از مسجد دوری کنند، خسارتهای غیر قابل جبرانی خواهند خورد و این مشروط به این است که روحانی محل، نیازهای مردم را به موقع شناسایی کند و غفلت‌زدایی لازم از جامعه و محل تبلیغ را انجام دهد؛ یعنی این نیاز را به صورت یک باور در افراد جامعه به وجود آورد و اطلاع‌رسانی کامل نماید.